

SOCIÁLNÍ NÁROČNOST PROFESE OŠETŘOVATEL PRASAT

D. SMETANOVÁ

SMETANOVÁ D. (Institute of Labour in Agriculture and Foodstuff Industry, Praha-Repy). *The Social Requirements of the Pig-Breeder's Profession*. Sbor. ÚVTI - Sociol. zeměd. 11 (1) : 33-43, 1975.

The social requirements of work in pig breeding were subject to study from the following viewpoints: co-operation, conditions of work (i. e. environment, shift-labour system, free days, vacations), and external effects other than work (evaluation of the profession, status of the profession, relations in the workplace and in the enterprise, and the environment). The data are used for the determination of the degrees to which the individual viewpoints are involved in the working activities of pigmen and for the evaluation of their negative influence on the relation of pigmen to some groups of works performed as a part of the profession. The working conditions and outside effects were found to play a considerable part in the mentioned relation of pigmen to their profession. The following factors acted as the most important negative stimuli of these two viewpoints: low mechanization in the workplace [this factor is of high importance due to the fact that the study covered mostly pigmen working in smaller fattening houses (old houses, adapted facilities) where some, or all, work is done manually (39.6 % of the total number of respondents) and in closed facilities for sow and piglet breeding (41.3 % of all respondents)], a small number of days off in a month, and insufficient social conveniences in the workplace. Together with other factors, these negative stimuli participate in the formation of the general attitude of pigmen to their profession and to all work in agriculture. The negative character of the effect of these factors is proved by the fact that out of the total number of 470 pigmen interviewed only 46.3 % are firmly convinced to choose work in agriculture if they were given the possibility to decide their profession again; moreover, only 54.1 % of respondents would decide to choose work in pig breeding again as their profession.

Jedním z kritérií ergonomického hodnocení pracovních činností v živočišné výrobě je sociální náročnost, která má sloužit ke klasifikaci prací a profesí. Zmíněné hodnocení probíhá ve třech etapách. Jako první byly v tomto směru zpracovány v r. 1972 pracovní činnosti ošetřovatelů skotu, dále pak byly v r. 1973 hodnoceny pracovní činnosti ošetřovatelů prasat a ještě v letošním roce bude dokončeno hodnocení pracovních činností ošetřovatelů drůbeže.

Kritériem sociální náročnost, která byla vzata jako základ hodnocení, nahrazujeme hledisko zvláštních nároků „Analytické metody hodnocení pracovních činností dělníků a funkcí technicko-hospodářských pracovníků“. Obsah sociální náročnosti vyplynul v podstatě z našeho názoru, že uvedená metoda nepočítá s řadou sociologických a psychologických aspektů, které v mnoha případech mají hlavní podíl na utváření vztahu pracovníků k dané profesi a k práci v zemědělství vůbec.

Sociální náročnost chápeme v tomto případě jako soubor následujících hledisek:

A. — Kooperace a interakce

a) se spolupracovníky

b) s ostatními manuálními pracovníky v podniku

- c) s pomocným zootechnikem nebo jiným nejbližše nadřízeným
- d) s ostatními vedoucími pracovníky podniku
- e) s dalšími techniky

B — Pracovní podmínky

- a) pracovní prostředí (zápach, vlhko, průvan, hluk, střídání teplot, prach, znečištění oděvu a rukou)
- b) směnnost (roztříštěnost času během dne, časné vstávání, nutnost práce odpoledne, ukončení práce ve večerních hodinách)
- c) volné dny (méně volna v roce, volno mimo soboty a neděle)
- d) dovolená (nárok na placenou dovolenou, možnost čerpání dovolené, příčiny nečerpání dovolené)

C — Mimopracovní vlivy

- a) hodnocení povolání
- b) status povolání
- c) vztahy na pracovišti a v podniku
- d) životní prostředí

V práci uvádím některé hlavní sociologické pohledy, ke kterým jsme dospěli při hodnocení činnosti ošetřovatelů prasat.

MATERIÁL A METODY

Jednotlivá hlediska byla zjišťována technikou dotazníkového šetření, kterou považujeme za vyhovující pro zjišťování problematiky sociální náročnosti prací. Za účelem objektivit získaných výsledků, byly sledovány tři skupiny respondentů:

- a) osoby pracující při ošetřování prasat — soubor I
- b) pracovníci z ostatních zemědělských úseků — soubor II
- c) pracovníci z nezemědělských odvětví — soubor III

Ke stanovení reprezentativního vzorku tázaných osob bylo použito kvótního výběru. Návratnost činila u souboru I 73,6 % (z plánovaných 640 respondentů), u souboru II 83,8 % (z plánovaných 340 respondentů) a u souboru III 85,2 % (z plánovaných 340 respondentů). Zpracování dotazníků bylo děláno na samočinném počítači „SAAB“. Pro vyhodnocení získaných informací bylo použito:

- a) tabulek absolutních a relativních četností celého souboru (řádkových a sloupkových);
- b) χ^2 (CHI) včetně hladiny významnosti χ^2 (HV);
- c) Pearsonův normovaný koeficient kontingence.

Vzhledem k tomu, že za nejpodstatnější jsou v tomto šetření považovány postoje samotných ošetřovatelů prasat, uvádím pro hlubší informaci stručný popis souboru I. V souboru převažovali respondenti z JZD (83,2 %) a pokud jde o pohlaví, převládaly v souboru ženy (76,2 %). Ošetřovatelé prasat byli sledováni ve čtyřech věkových skupinách s následujícími četnostmi:

do 25 let	3,6 % ošetřovatelů
od 26—35 let	14,9 % ošetřovatelů
od 36—45 let	29,8 % ošetřovatelů
od 46—60 let	51,7 % ošetřovatelů

Pokud jde o vzdělání tázaných, nejpočetnější skupinu tvoří ošetřovatelé se základním vzděláním 78,3 %. Vyšší vzdělání (tj. vyučen, SO, ÚSO jak v zemědělském, tak i nezemědělském oboru) má 21,6 % ošetřovatelů, z toho vzdělání zemědělské má pouze 13,1 % tázaných ošetřovatelů.

Podle specializace činnosti byli ošetřovatelé rozděleni do dvou skupin:

- 1. ošetřovatel(ka) prasat 43,5 % ošetřovatelů
- 2. ošetřovatel(ka) prasníc a selat 56,5 % ošetřovatelů

Pracovištěm souboru tázaných je převážně uzavřený objekt (stáj) pro chov prasníc a selat (41,3 %) a menší objekt pro žír prasat (stará stáj, adaptace), kde některé nebo všechny práce jsou prováděny ručně (39,6 %). V mnohem menší míře tázání pracují u prasníc a selat (kanců) ustájených v boudách s venkovními výběhy (8,9 %), dále

ve velkokapacitních objektech pro výkrm prasat suchou směsí (4,7 ‰), ve velkokapacitních objektech pro výkrm prasat vlhčenou směsí (3,4 ‰), ve velkokapacitních objektech pro výkrm prasat mokrou směsí nebo pastvou (1,3 ‰) a v dochovných selat pouze 0,9 ‰.

Původním povoláním jsou ošetřovatelé většinou zemědělci (70,3 ‰). Činnost ošetřovatele prasat (prasníc a selat) vykonává 60,9 ‰ tázaných déle než šest let.

VÝSLEDKY

KOOPERACE

Z tohoto hlediska byla sledována náročnost povolání ošetřovatele prasat vyplývající ze styku ošetřovatelů se svými spolupracovníky při vykonávání jednotlivých pracovních operací adekvátních dané technologii a specializaci, dále stykem ošetřovatelů s ostatními manuálními pracovníky podniku během směny, s jejich nejbližší nadřízenými, s ostatními vedoucími pracovníky podniku a dalšími technikami.

Při posuzování celkové náročnosti na spolupráci podle jednotlivých pracovních operací jsme dospěli k závěru, že pokud jde o nutnost provádění operace s více pracovníky lze říci, že v tomto případě je nejnáročnější pracovní operace vyskladňování, naskladňování a vážení, dále pak kontrola zdravotního stavu a odkliz výkalů a úklid kotců. Zároveň je nutné konstatovat, že tato spolupráce se ve většině případů omezuje na jednoho až dva pracovníky, s výraznou převahou jednoho pracovníka.

Výsledky naznačují, že počet spolupracovníků je významně ovlivňován druhem pracoviště ($P_e = 0,3 - 0,5$ při $H_V = 0,050 - 0,001$ u jednotlivých operací) a specializací ($P_e = 0,02 - 0,05$ při $H_V = 0,050 - 0,001$ u jednotlivých pracovních operací). Lze říci, že ke spolupráci se dvěma pracovníky dochází častěji ve stáji pro chov prasníc a selat. Pokud jde o specializaci, spolupracují se dvěma pracovníky častěji ošetřovatelé prasníc.

Pokud jde o dobu trvání této spolupráce, nejnáročnější je pracovní operace krmení a napájení (plnění zásobníků), dále odkliz výkalů a úklid kotců a příprava krmiva. Náročnost pracovních operací na spolupráci podle doby trvání této spolupráce je rovněž významně ovlivňována druhem pracoviště ($P_e = 0,3 - 0,4$ při $H_V = 0,050 - 0,001$ u jednotlivých operací). U některých pracovních operací též specializací ($P_e = 0,2 - 0,05$ při $H_V = 0,050 - 0,001$).

Souhrnně lze tedy konstatovat, že odkliz výkalů a úklid kotců jsou pracovní operace nejnáročnější jak na počet spolupracovníků (71,8 % s 1 a více spolupracovníky), tak co do doby trvání (u 52 % dotázaných polovinu času).

Při zjišťování náročnosti na spolupráci danou stykem s ostatními manuálními pracovníky podniku během směny jsme došli k závěru, že ošetřovatelé přicházejí do styku nejvíce (34,8 %) se dvěma ostatními manuálními pracovníky. Tento počet je ovlivňován druhem pracoviště ($P_e = 0,3 - 0,5$ při $H_V = 0,10$).

Pokud jde o ostatní sledované kategorie pracovníků projevují se v náročnosti ošetřovatele prasat následovně:

- podle počtu pracovních kontaktů přicházejí dotázaní nejvíce pracovníci do styku s pomocným zootechnikem nebo jiným nejbližší nadřízeným

- 92,8 %, dále pak s ostatními vedoucími pracovníky podniku – 83,8 % a s dalšími techniky (tj. veterinářem apod.) přichází do styku 71,9 % ošetřovatelů;
- výše uvedené pořadí jednotlivých kategorií pracovníků je zachováno i v případě četnosti styku.

S pomocným zootechnikem nebo jiným nejbližším nadřízeným hovoří o pracovních otázkách velmi často, tj. každý den 72,5 % ošetřovatelů. S ostatními vedoucími pracovníky podniku 22,8 % ošetřovatelů a s dalšími techniky 17 % ošetřovatelů.

Z uvedeného vyplývá logický závěr, že pokud jde o druhy technologií, projevuje se náročnost nejvíce ve starších objektech, kde s ohledem na relativně nízký stupeň mechanizace je i nízká produktivita živé práce. V moderních velkovýrobních technologiích dochází k nejčastější kooperaci v porodnách prasníc, kde nezbytnou individuální péči o svěřené kusy lze těžko nahradit mechanizací.

V případě styku – spolupráce s vedoucími pracovníky lze usuzovat, že jeho intenzita bude adekvátní k četnosti svěřených kusů. Příčinu třeba hledat v příslušném stupni odpovědnosti, resp. vlivu daného výrobního úseku na celkové hospodářské výsledky daného závodu nebo i podniku.

PRACOVNÍ PODMÍNKY

a) Pracovní prostředí

V tomto případě šlo o subjektivní zhodnocení pracovního prostředí samotnými pracovníky z hlediska přítomnosti průvanu, vlhkosti, hluku a nutnosti opouštět pracoviště (objekt, ve kterém pracují) během směny v rámci plnění pracovního úkolu. Dále byl zjišťován jejich postoj k jednotlivým sledovaným faktorům pracovního prostředí, a to jak v době, kdy na daném pracovišti začínali pracovat, tak i v současné době.

Hodnotíme-li pracoviště v chovu prasat jako celek zjišťujeme, že více než polovina ošetřovatelů označila své pracoviště jako vlhké (64 %), po-

I. Pořadí faktorů pracovního prostředí v době, kdy začínali ošetřovatelé ve stáji pracovat — Order of work-environment factors when pigmen started their work in the pig house

Faktor pracovního prostředí	Z celkového počtu dotázaných vadí % ošetřovatelů			
	celkem %	z toho		není rozhodnuto %
		silně %	slabě %	
Střídání teplot	74,6	35,5	39,1	7,0
Znečištění oděvu a rukou	73,9	38,4	35,5	3,4
Zápach	64,1	26,0	38,1	5,3
Vlhko	47,9	14,6	33,3	8,1
Průvan	47,0	25,2	21,8	7,1
Hluk	38,8	14,5	24,3	7,6
Prach	37,3	11,1	26,2	6,2

někud méně ošetřovatelů pociťuje na svém pracovišti průvan (48,8 %) a přibližně stejný počet označuje své pracoviště jako hlučné (45,4 %). Pracoviště během směny opouští v rámci plnění pracovního úkolu 89,4 % ošetřovatelů, z toho 40,9 % jej opouští velmi často, tj. šest až desetkrát za směnu.

V tab. I a II je uveden přehled sledovaných faktorů pracovního prostředí sestavený podle stupně nepříjemnosti pro ošetřovatele, a to v době, kdy začínali ve stáji pracovat, a v současné době.

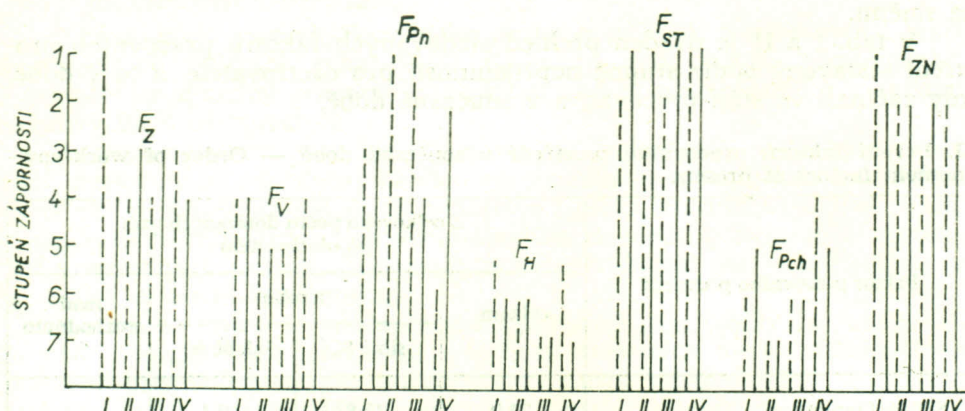
II. Pořadí faktorů pracovního prostředí v současné době — Order of work-environment factors at present

Faktor pracovního prostředí	Z celkového počtu dotázaných vadí % ošetřovatelů			
	celkem %	z toho		není rozhodnuto %
		silně %	slabě %	
Střídání teplot	72,9	32,8	40,1	3,8
Znečištění oděvu a rukou	61,7	18,1	43,6	4,0
Zápach	48,4	9,6	38,8	3,8
Průvan	48,0	19,4	28,6	4,7
Vlhko	40,8	8,9	31,9	6,4
Prach	33,0	8,1	24,9	3,8
Hluk	28,7	8,4	20,3	4,5

Z uvedeného přehledu lze učinit závěr, že největší měrou je práce ošetřovatelům znepříjemňována střídáním teplot a znečišťováním oděvu a rukou. Dále je možné konstatovat, že vzhledem k tomu, že pořadí faktorů je shodné jak v době, kdy ošetřovatelé začínali v chovu prasat pracovat, tak i v současné době, neovlivňuje délka pobytu v tomto prostředí markantně záporné pocity z těchto dvou faktorů. Srovnáváme-li po této stránce ostatní sledované faktory pracovního prostředí lze říci, že dalším faktorem, na který si nelze přivyknout, je zápach. Jinak je tomu u zbývajících faktorů, kde v době, kdy ošetřovatelé začínali v chovu prasat pracovat, bylo podle stupně nepříjemnosti jejich pořadí následující: vlhko, průvan, hluk, prach. V současné době se pak pořadí mění. Na základě toho lze učinit závěr, že s délkou výkonu zaměstnání lze poněkud výrazněji přivyknout pouze vlhku a hluku, a že naopak je silněji pociťován průvan.

Záporné pocity z jednotlivých faktorů pracovního prostředí nejčastěji souvisí s dobou, kterou ošetřovatelé potřebovali k tomu, aby si zvykli na své povolání, dále pak s opětnou volbou zemědělství a s opětnou volbou chovu prasat jako povolání. Lze říci, že zvláště zápach a hluk prodlužují dobu, kterou ošetřovatelé potřebují k tomu, aby si zvykli na své povolání. Znečištění oděvu a rukou a dále i průvan jsou jednou z příčin, pro které by se ošetřovatelé znovu nerozhodli pro práci v zemědělství. Při opětné volbě chovu prasat jako povolání je negativně působícím faktorem hlavně zápach a průvan.

V zájmu hlubšího rozboru daného problému uvádím grafické znázornění pořadí záporného pocitu z faktorů pracovního prostředí na jednotlivých sledovaných pracovištích (obráz. 1) a dále grafické znázornění tohoto pořadí ve vztahu k věkovým kategoriím (obráz. 2).

1. Pořadí záporného pocítování faktorů pracovního prostředí na jednotlivých sledovaných pracovištích — Order of the negative feeling of work-environment factors in individual workplaces studied

Stupně zápornosti vyjadřují pořadí nepříjemnosti jednotlivých faktorů podle subjektivního ohodnocení respondentů (číslem 1 je označován nejzáporněji hodnocený faktor, číslem 7 nejméně pocítovaný faktor).

F_z = faktor zápach
F_v = faktor vlhko
F_{pn} = faktor průvan
F_H = faktor hluk
F_{st} = faktor střídání teplot
F_{pch} = faktor prach
F_{zn} = faktor znečištění

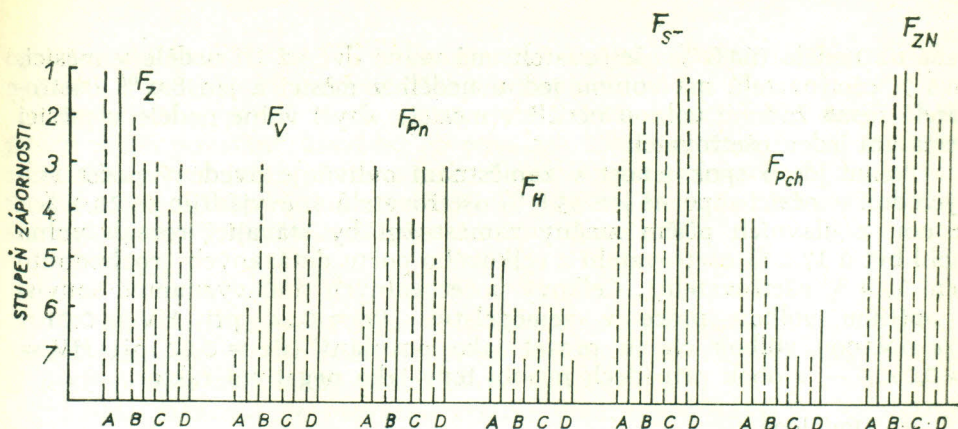
———— pořadí záporného pocítování jednotlivých faktorů pracovního prostředí v době, kdy ošetřovatelé začínali ve stáji pracovat;

----- pořadí záporného pocítování jednotlivých faktorů pracovního prostředí v současné době;

I — Velkokapacitní objekt
II — Menší objekt pro žír prasat, kde jsou veškeré práce prováděny ručně
III — Uzavřený objekt pro chov prasnic a selat
IV — Ustájení prasnic a selat v boudách s venkovními výběhy

b) Směnnost

Z výsledků provedeného šetření vyplývá, že na 75,9 % zkoumaných pracovišt v chovu prasat je zavedena dělená směna, zatímco dvousměnný provoz pouze na 21,9 % pracovišt. Šetření ukazuje, že zavedený druh směnnosti významně souvisí s druhem pracoviště ($P_e = 0,31$ při $HV = 0,001$). I když v daném případě nelze dělat definitivní závěry, vzhledem k tomu, že zastoupení u jednotlivých typů zkoumaných pracovišt je značně nerovnoměrné, je možné konstatovat, že jsou tendence častějšího výskytu dělené směny v menších objektech pro žír prasat (starých stájích, adaptacích) a uzavřených objektech pro chov prasnic a selat před velkokapacitními objekty a před ustájením prasnic a selat v boudách

2. Pořadí záporného pocíťování faktorů pracovního prostředí ve vztahu k věkovým kategoriím — Order of the negative feeling of work-environment factors in relation to age categories

Stupně zápornosti vyjadřují pořadí nepříjemnosti jednotlivých faktorů podle subjektivního ohodnocení respondentů (číslem 1 je označován nejzáporněji hodnocený faktor, číslem 7 nejméně pocíťovaný faktor).

F_Z = faktor zápach
 F_V = faktor vlhko
 F_{Pn} = faktor průvan
 F_H = faktor hluk
 F_{St} = faktor střídání teplot
 F_{Pch} = faktor prach
 F_{ZN} = faktor znečištění

----- pořadí záporného pocíťování jednotlivých faktorů pracovního prostředí v době, kdy ošetřovatelé začínali ve stáji pracovat;

———— pořadí záporného pocíťování jednotlivých faktorů pracovního prostředí v současné době;

A — věková kategorie do 25 let
 B — věková kategorie 26—35 let
 C — věková kategorie 36—45 let
 D — věková kategorie 46—60 let

s venkovními výběhy a dochovnyami selat. Z celkového počtu pracovníků, kteří pracují na dělené směny, vyhovuje 74,7 %. Dvousměnný provoz pak vyhovuje 96 % ošetřovatelů z počtu pracujících ve dvousměnném provozu.

c) Volné dny

Šetření ukázalo, že:

- 62,7 % respondentů nemá v měsíci ani jeden den volna;
- 18,2 % respondentů má v měsíci jeden až dva dny souvislého celodenního volna;
- 12,5 % respondentů má v měsíci tři až čtyři dny souvislého celodenního volna;
- 6,0 % respondentů má v měsíci pět až osm dní souvislého celodenního volna.

Z počtu dotázaných, kteří uvedli, že mají alespoň jeden nebo více dní v měsíci celodenní souvislé volno nemá žádnou volnou sobotu 46,9 % ošetřovatelů. Lze konstatovat, že celodenní souvislé volno většinou při-

padá na neděle (64,8 % ošetřovatelů má volné dvě až tři neděle v měsíci, 26,3 % ošetřovatelů má volnou jednu neděli v měsíci a jen 8,9 % ošetřovatelů nemá žádnou volnou neděli v měsíci). Čtyři volné neděle v měsíci nemá ani jeden ošetřovatel.

Pokud jde o spokojenost v zaměstnání ovlivňuje uvedený počet volných dnů v měsíci záporně jen 33,8 % ošetřovatelů (nevyjádřilo se 20,9 %). Jednou z hlavních příčin změny zaměstnání by stávající rozsah volna mohl být u 17,2 % ošetřovatelů z celkového počtu dotázaných (rozhodnuto není 17,4 % ošetřovatelů). Celkový počet volných dnů významně souvisí s opětnou volbou práce v zemědělství ($Pe = 0,24$ při $HV = 0,010$) a s opětnou volbou chovu prasat jako povolání ($Pe = 0,22$ při $HV = 0,050$) – v obou případech působí tedy jako negativní faktor.

d) Dovolená

Šetřením bylo zjištěno, že většina dotázaných ošetřovatelů (91,5 %) má nárok na placenou dovolenou. Možnost vybrat si alespoň část dovolené podle své potřeby nemá pouze 8,7 % ošetřovatelů. Plný nárok na placenou dovolenou však zcela nevyčerpalo 46,2 % dotázaných. Toto nečerpání dovolené odůvodňuje 59,9 % respondentů tím, že jim ji vedení podniku nemohlo poskytnout pro nedostatek náhradních pracovníků a 40,1 % dotázaných nemá o plné čerpání dovolené zájem (jde hlavně o starší pracovníky). Dosavadní možnost čerpání dovolené má u 41,5 % dotázaných pracovníků vliv na jejich celkovou spokojenost v zaměstnání a pouze u 7,6 % by mohla být jednou z hlavních příčin změny zaměstnání.

MIMOPRACOVNÍ VLIVY

a) Hodnocení povolání ošetřovatel prasat

Cílem je ukázat jak samotní ošetřovatelé prasat hodnotí svoji práci ve srovnání s ostatními nezemědělskými povoláními z hlediska namáhavosti, monotónnosti, důležitosti a možnosti výděлку. Zároveň byl také sledován názor těchto ošetřovatelů na hodnocení jejich práce ostatními pracovníky v podniku (tj. těmi, kteří nepracují v živočišné výrobě) a dále lidmi, nepracujícími v zemědělství. Pro srovnání byl názor na práci ošetřovatele prasat zjišťován u pracovníků ostatních zemědělských úseků a dále u pracovníků pracujících v nezemědělských odvětvích.

Na základě výsledků můžeme konstatovat, že sami ošetřovatelé považují své povolání za rovnocenné ostatním povoláním, a to jak zemědělským, tak i nezemědělským. Se shodným hodnocením se setkáváme až na menší výjimky i u pracovníků ostatních zemědělských úseků a u pracovníků nezemědělských odvětví. K výraznějšímu rozdílu v názorech na povolání dochází pouze u hodnocení z hlediska namáhavosti, kde její vlastní ošetřovatelé proti zbývajícím dvěma skupinám pracovníků považují za namáhavější ve srovnání s ostatními nezemědělskými povoláními.

b) Status povolání

Předmětem šetření bylo zjistit postavení pracovníka živočišné výroby mezi devíti náhodně vybranými povoláními jak zemědělskými, tak i nezemědělskými z hlediska uvažované vážnosti, a to jak od samotných

ošetřovatelů prasat, tak i od pracovníků ostatních zemědělských úseků a dále od pracovníků nezemědělských odvětví.

Z šetření vyplývá, že samotní ošetřovatelé nemají pocit menší důležitosti jejich povolání. Staví ho po povolání lékaře, učitele a ředitele státního statku. Poněkud jinak je tomu pak u pracovníků ostatních zemědělských úseků a u pracovníků nezemědělských odvětví, kteří se ve svém názoru shodují a dávají ošetřovatele prasat až na šesté místo.

c) Vztahy na pracovišti a v podniku

V tomto případě byla sledována náročnost povolání vyplývající z případné neshody ošetřovatelů se svými spolupracovníky a nadřízenými. U neshod byly zkoumány jejich hlavní příčiny.

Šetření ukázalo, že převážná většina dotázaných (81,0 %) se shodne dobře se svými spolupracovníky ve směně. V záporných případech uvádějí jako hlavní příčiny to, že ve skupině jsou pracovníci, kteří svou práci nevykonávají poctivě a dále povahu spolupracovníků. Uvedené příčiny jsou ve velmi těsném vztahu k druhu pracoviště ($P_e = 0,39$ při $HV = 0,050$), k věku spolupracovníků ($P_e = 0,37$ při $HV = 0,001$), ke vzdělání dotázaných ($P_e = 0,37$ při $HV = 0,010$) a k celkové spokojenosti ošetřovatelů v jejich povolání ($P_e = 0,38$ při $HV = 0,001$).

Zkoumáme-li vztah dotázaných k jejich nadřízeným, zjišťujeme, že 67,4 % se s nimi shodne dobře. V negativních případech udávají ošetřovatelé jako hlavní příčinu okolnost, že nadřízení pracovníci nejsou dostatečně seznámeni s problémy na pracovišti, dále to, že neumějí organizovat práci a jako poslední uvádějí povahu nadřízených.

d) Životní prostředí

Úkolem této stati bylo zjištění negativních stránek života na vesnici a okolnosti jak se tyto odrážejí v životě ošetřovatelů prasat. Výsledky šetření ukázaly, že 31 % ošetřovatelů je život na vesnici určitým způsobem znepříjemňován. Jako hlavní uvádějí respondenti v pořadí podle stupně nepříjemnosti následující příčiny:

- špatné zásobování vesnice – 22,3 % dotázaných;
- nemožnost kulturního vyžití – 18,7 % dotázaných;
- neupravené prostředí v obci – 9,8 % dotázaných;
- nemožnost kvalitního veřejného stravování – 9,5 % dotázaných;
- nevyhovující dopravní spojení s městem – 8,5 % dotázaných;
- nemožnost umístění dětí v jeslích a školce – 7,9 % dotázaných;
- nevhodné bydlení – 6,8 % dotázaných;
- v obci je málo lidí mého věku – 3,3 % dotázaných.

Z uvedené skutečnosti vyplývá, že život na vesnici znepříjemňuje ošetřovatelům především špatné zásobování vesnice a nemožnost kulturního vyžití. Výsledky naznačují, že špatné zásobování jako nejčastěji udávaný faktor znepříjemňování života na vesnici souvisí s průměrným hrubým výdělkem ($P_e = 0,23$ při $HV = 0,050$) a opětnou volbou práce v zemědělství ($P_e = 0,24$ při $HV = 0,010$). Nejméně vadí ošetřovatelům s průměrným výdělkem do 1000,- Kčs a více těm, kteří by dnes nevolili práci v zemědělství. Nemožnost kulturního vyžití významně souvisí s původním

povoláním ($Pe = 0,22$ při $HV = 0,050$), se vzděláním ($Pe = 0,27$ při $HV = 0,010$) a s opětnou volbou práce v zemědělství ($Pe = 0,26$ při $HV = 0,010$). Výsledky naznačují, že nejméně vadí ošetřovatelům jejichž původní povolání je zemědělec a dá se říci, že ošetřovatelům se základním vzděláním, kteří ho kladou i méně často na první místo než např. ošetřovatelé, kteří jsou vyučeni v nezemědělském oboru. Dosti negativně se projevuje při opětné volbě práce v zemědělství; z těch, kteří by se pro tuto práci znovu nerozhodli uvádí výše uvedenou příčinu 30 % ošetřovatelů a z toho 19 % na prvním místě.

Literatura

- LAMSER, V. — RŮŽIČKA, L.: Základy statistiky pro sociology. Praha 1970.
 PERGLER, P. aj.: Vybrané techniky sociologického výzkumu. Praha 1969.
 REISENAUER, R.: Metody matematické statistiky a jejich aplikace v technice. Praha 1970.
 ŠÍMA, J.: Výzkum názorů a postojů pracujících v zemědělství. [Závěrečná zpráva.] Praha, VÚEZVŽ 1970.
 Analytická metoda hodnocení pracovních činností dělníků a funkcí hospodářsko-technických pracovníků (Rozmnožený materiál MPSV), Praha 1968.
 Výzkum mínění a názorů zemědělců k vybraným sociálním a ekonomickým otázkám. Praha, VÚEZVŽ 1970.

Došlo dne 15. 8. 1974

SMETANOVÁ D. (Ústav práce v zemědělství a potravinářském průmyslu, Praha - Repy). *Sociální náročnost profese ošetřovatel prasat*. Sbor. ÚVTI - Sociol. zeměd. 11 (1) : 33-43, 1975.

Sociální náročnost prací v chovu prasat byla předmětem zkoumání z těchto hledisek: kooperace, pracovních podmínek (tj. pracovní prostředí, směnnost, volné dny a dovolená) a mimopracovních vlivů (tj. hodnocení povolání, status povolání, vztahy na pracovišti a v podniku a životní prostředí). Získanými údaji je dokumentováno v jaké míře jsou jednotlivá hlediska zastoupena v pracovní činnosti ošetřovatelů a dále pak jejich negativní vliv na vztah ošetřovatelů k určitým skupinám vykonávaných prací v tomto povolání. Šetřením bylo zjištěno, že na uvedeném vztahu ošetřovatelů prasat ke svému povolání se významně podílejí zvláště pracovní podmínky a mimopracovní vlivy. Lze konstatovat, že nejvýznamnějšími zápornými stimuly těchto dvou hledisek jsou: malá mechanizace na pracovišti (tzn., že na pracovišti převažuje práce ruční). Tento faktor se dostává do popředí proto, že v šetření převažují ošetřovatelé pracující v menších objektech pro žir prasat (staré stáje, adaptace), kde některé nebo všechny práce jsou prováděny ručně (39,6 % z celkového počtu dotázaných ošetřovatelů) a v uzavřených objektech pro chov prasec a selat (41,3 % z celkového počtu dotázaných ošetřovatelů); málo volných dnů v měsíci a nedostatečné sociální zařízení na pracovišti. Tyto záporné stimuly se pak spolu s ostatními podílejí na utváření celkového poměru ošetřovatelů k jejich povolání a k práci v zemědělství vůbec. Negativnost jejich působení je doložena tím, že z celkového počtu 470 interviewovaných ošetřovatelů prasat je jenom 46,3 % zcela jednoznačně rozhodnuto pro práci v zemědělství v případě možnosti opětné volby svého povolání a pro práci v chovu prasat pak jen 54,1 %.

СМЕТАНОВА Д. (Институт труда в сельском хозяйстве и пищевой промышленности, Прага-Ржепы). *Социальная требовательность профессии свиновар. Sbor. ÚVTI - Sociol. zeměd. 11 (1) : 33-43, 1975.*

Социальная требовательность работы в свиноводстве являлась предметом исследования и следующих точек зрения: кооперация, рабочих условий (т. е. рабочая среда, сменность, выходные дни и отпуск) и внеабочего влияния (т. е. оценка профессии, положение профессии, отношения на работе, в предприятии и жизненная среда). Полученные данные документируют в какой мере отдельные аспекты входят в рабочую деятельность свиноварей, а также

их отрицательное влияние на отношение свинаярей к определенным группам работ в этой профессии. Путем исследования было установлено, что на указанном отношении свинаярей к своей профессии большую роль играют рабочие условия и внеабочее влияние. Можно констатировать, что наиболее значительными отрицательными стимулами этих двух аспектов являются, как небольшая механизация (этот фактор выступает, так как при исследовании преобладали свинаяри работающие в малых объектах для откормочных свиной (старые свинаярники, перестройка), в которых некоторые или все работы вручную (39,6 % из общего числа опрошенных свинаярей) и в закрытых объектах для свиноматок и поросят (41,3 % из общего количества опрошенных свинаярей), так небольшое количество выходных дней в месяце и недостаточное социальное оборудование на рабочем объекте. Эти отрицательные стимулы вместе с остальными оказывают влияние на создание общего отношения свинаярей к их профессии и к работе в сельском хозяйстве, вообще. Отрицательность их деятельности документируется тем, что из общего числа 470 опрошенных свинаярей лишь 46,3 %, однозначно полностью, решили вернуться в сельское хозяйство и в случае возможности снова выбрать профессию, лишь 54,1 % выбрали профессию свинаяря.

SMETANOVÁ D. (Forschungsinstitut für Arbeit in der Landwirtschaft und Lebensmittelindustrie, Praha - Řepy). *Soziale Ansprüche der Profession Schweinepfleger*. Sbor. ÚVTI - Sociol. zeměd. 11 (1) : 33-43, 1975.

Die sozialen Ansprüche der Arbeiten in der Schweinezucht wurden von den folgenden Gesichtspunkten untersucht: Kooperation, Arbeitsbedingungen (d. i. Arbeitsumwelt, Schichtarbeit, freie Tage und Urlaub) und der Außerarbeitseinflüsse (d. i. Bewertung des Berufes, Statut des Berufes, Beziehungen auf der Arbeitsstelle und im Betrieb und die Lebensumwelt). Die gewonnenen Angaben dokumentieren, in welchem Maße die einzelnen Gesichtspunkte in der Arbeitstätigkeit der Pfleger vertreten sind und weiter deren negativer Einfluß auf die Beziehung der Pfleger zu gewissen Gruppen der geleisteten Arbeiten in diesem Beruf. Durch Untersuchungen wurde festgestellt, daß an der angeführten Beziehung der Schweinepfleger zu ihrem Beruf sich signifikant insbesondere die Arbeitsbedingungen und die Außerarbeitseinflüsse beteiligen. Es kann konstatiert werden, daß die wichtigsten negativen Stimuli dieser zwei Gesichtspunkte die folgenden sind. Erstens die geringe Mechanisierung auf der Arbeitsstelle. Dieser Faktor gelangt in der Vordergrund deshalb, daß vorwiegend solche Schweinepfleger untersucht wurden, die in kleineren Schweinemastanlagen (alte Ställe, Adaptationen) arbeiten, wo einige oder alle Arbeiten mit der Hand durchgeführt werden (39,6 % von der Gesamtanzahl der gefragten Pfleger) und in geschlossenen Objekten für Sauen- und Ferkelhaltung (41,3 % von der Gesamtanzahl der gefragten Pfleger). Zweitens sind es wenige freien Tage im Monat und ungenügende soziale Einrichtungen auf der Arbeitsstelle. Diese negativen Stimuli beteiligen sich dann zusammen mit den anderen an der Gestaltung der allgemeinen Beziehung der Pfleger zu ihrem Beruf und zu der Arbeit in der Landwirtschaft überhaupt. Die Negativität ihrer Einwirkung wird dadurch bestätigt, daß von der Gesamtanzahl der 470 interviewten Schweinepfleger im Falle der Möglichkeit einer neuen Wahl des Berufes nur 46,3 ganz eindeutig für Arbeit in der Landwirtschaft, und für die Arbeit in der Schweinezucht nur 54,1 % entschieden sind.

Adresa autora:

Ing. Dagmar Smetanová, Ústav práce v zemědělství a potravinářském průmyslu, 163 00 Praha - Řepy

Vážení čtenáři,

od 1. ledna 1975 se v ČSSR začíná používat nová mezinárodní soustava měrných jednotek SI (Système International d'Unités). Soustava je po 1. lednu 1975 platná pro všechny druhy vydávaných publikací. Řídí se československou státní normou ČSN 01 1300, platnou od 1. srpna 1974. Všechny zákonné měrové jednotky včetně definic a přepočtů jsou v normě uvedeny.

Normou se budou řídit časopisy a ostatní publikace vydávané v ÚVTI. V textu článku je nutné používat nové jednotky SI, v závorce mohou být popř. uvedeny dosavadní jednotky. Pouze v tabulkách je možné použít jednotky dosavadní, pod tabulkou pak musí být uveden způsob přepočtu na jednotky SI.

Podrobný soupis nových měrových jednotek s převodními rovnicemi uveřejníme v publikacích ÚVTI „Zemědělské aktuality“ č. 5/1975 a „Zemědělská informatika“ č. 2/1975. Současně upozorňujeme, že koncem roku budou vydány převodní tabulky, které velmi usnadní přepočtek jednotek SI.

Redakce